

Чубенко Віра Анатоліївна

кандидат юридичних наук, молодший науковий співробітник Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку

НАПрН України

ORCID: 0000-0002-7235-3820

Матюшенко Ігор Юрійович

доктор економічних наук, провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку

НАПрН України, професор кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

ORCID: 0000-0001-9866-9025

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ СТИМУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Наукова робота присвячена дослідженню проблеми правового регулювання дослідницької інфраструктури як елемента забезпечення розробки та виробництва високотехнологічної продукції. Визначено, що дослідницька інфраструктура є інструментом, покликаним забезпечити проведення НДДКР. Крім того, доведено, що науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи є передумовою створення високотехнологічної продукції. В зв'язку з викладеним, розглянуто основний нормативно-правовий акт, що є основою правового регулювання дослідницьких інфраструктур. Проаналізовані запропоновані проекти правових актів, спрямовані на удосконалення правового регулювання вказаного питання та надані відповідні висновки.

Ключові слова: високотехнологічна продукція, дослідницька інфраструктура, центр колективного користування науковим обладнанням.

Chubenko Vira

PhD, Junior Researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovate Development of NALS of Ukraine

ORCID: 0000-0002-7235-3820

Matyushenko Igor

2nd PhD, Leading researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine, Professor of the Department of International Economic Relations

ORCID: 0000-0001-9866-9025

LEGAL REGULATION OF RESEARCH INFRASTRUCTURE AS AN INSTRUMENT TO ENCOURAGE PRODUCTION OF HIGH-TECH PRODUCTS

The scientific work is devoted to the study of the problem of legal regulation of research infrastructure as an element of ensuring the development and production of high-tech products. It is determined that the research infrastructure is a tool designed to ensure R & D. In addition, it is proved that research and development work is a prerequisite for the creation of high-tech products. In connection with the above, the main legal act is considered, which is the basis of legal regulation of research infrastructures. The proposed draft legal acts aimed at improving the legal regulation of this issue are analyzed and relevant conclusions are provided.

Keywords: high-tech products, research infrastructure, center for collective use of scientific equipment.

У виробництві високотехнологічної продукції істотну перевагу має частка витрат на НДДКР у 3,5-4,5 відсотки, якщо порівнювати з іншими категоріями продукції. На наш погляд, створення високотехнологічної продукції є наслідком науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, а отже – однією з основних ознак такої продукції.

За деякими дослідженнями, перш за все, іноземних вчених, обсяг експорту високотехнологічних товарів прямо залежний від обсягу інвестицій (приватних чи державних) в НДДКР. Зокрема, наводяться дані про те, що збільшення витрат на НДДКР на один відсотковий пункт призводить до зростання на три пункти у високотехнологічному експорті [1, с. 82-83].

Крім того, ОЕСР до високотехнологічної відносить лише ту продукцію, у виробництві якої, переважає висока інтенсивність НДДКР [2].

Таким чином, важливо наголосити на тому, що сама поява високотехнологічної продукції та, відповідно, її виробництво, можливі лише за

умови попереднього проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Тобто стан розвитку, можливість, швидкість та повнота доступу до елементів дослідницької інфраструктури надасть можливість проведення НДДКР та, як результат, створення високотехнологічної продукції.

За вказаних вище обставин, значну роль відіграє правове регулювання питання дослідницької інфраструктури, як інструменту забезпечення проведення НДДКР, та відповідно, стимулювання виробництва високотехнологічної продукції.

Так, основою правового регулювання дослідницької інфраструктури є Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, відповідно до якого дослідницькою інфраструктурою є сукупність засобів, ресурсів та пов’язаних з ними послуг, які використовуються науковим співтовариством для проведення досліджень на найвищому рівні, що охоплює найважливіші об’єкти наукового устаткування та обладнання або набори приладів, ресурси, що базуються на знаннях (колекції, архіви, депозитарії або банки даних наукової інформації), інфраструктуру, засновану на технології комунікацій (грід, комп’ютери, програмне забезпечення і мережевий зв’язок), та інші структури унікального характеру. Дослідницькі інфраструктури можуть бути локально розташованими, віртуальними або розподіленими (організована мережа ресурсів), державними або приватними. Дослідницькі інфраструктури можуть входити до міжнародних мереж. Разом з тим, окремих положень щодо визначення об’єктів, суб’єктів, видів, змісту діяльності тощо дослідницьких інфраструктур вказаним Законом не передбачено.

Незважаючи на те, що зазначеним законодавчим актом започатковано власне правове регулювання означеного питання, однак станом на даний час залишається багато неузгодженостей та прогалин, які потребують врегулювання. Зокрема, вказане стосується співвідношення понять “дослідницької інфраструктури” та “державної дослідницької інфраструктури”, визначення об’єктів дослідницької інфраструктури, необхідності

вдосконалення положень, що стосуються центрів колективного користування науковим обладнанням, і, насамкінець, потреби адаптації положень національного законодавства до законодавства ЄС в частині дослідницьких інфраструктур та їх суб'єктів.

Слід зазначити, що знаковими у вирішенні вказаних проблем, стали проекти законодавчих актів, запропоновані Міністерством освіти і науки України в 2021 році. Зокрема, згідно проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, запропоновані положення, що не лише усувають законодавчі неузгодженості у визначенні понять та ін., а й деталізують саме явище дослідницьких інфраструктур та їх основних складових, що, безумовно є перевагою вказаного проекту.

Крім того, варто зазначити, що іншим проектом Міністерства освіти і науки України – постанови Кабінету Міністрів України “Питання Центрів колективного користування науковим обладнанням”, передбачено удосконалення нормативно-правової бази в частині утворення та функціонування Центрів колективного користування науковим обладнанням як осередків надання доступу до наукового обладнання (в тому числі, інструментів, приладів, інвентаря) для проведення наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок суб'єктами наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що дослідницька інфраструктура відіграє важливу роль в питанні збільшення обсягів виробництва високотехнологічної продукції, оскільки для створення останньої необхідним є проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Таким чином, правове регулювання питання дослідницької інфраструктури на даний час є одним з пріоритетним. Правові основи такого регулювання закладені в Законі України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, який станом на даний час, потребує вдосконалення в частині усунення суперечностей, деталізації та узгодження з правом ЄС. Саме з метою

вирішення вказаних проблем, Міністерством освіти і науки України запропоновані проєкти змін (станом на сьогодні ще не прийняті) до вказаного Закону, а також підзаконного акту – постанови КМУ “Питання Центрів колективного користування науковим обладнанням”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Sandu S., Ciocanel B. Impact of R&D and Innovation on high-tech export. *Procedia Economics and Finance*. 2014. № 15. P. 80–90.
2. Eurostat indicators on High-tech industry and Knowledge – intensive services Annex 5 – High-tech aggregation by SITC Rev.4. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/htec_esms_an5.pdf (дата звернення: 21.02.2022).
3. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-19. *Офіційний вісник України*. 2016. № 2. С. 19.
4. Питання Центрів колективного користування науковим обладнанням : проєкт Постанови Кабінету Міністрів України. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення 21.02.2022).
5. Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність : проєкт Закону України. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення 21.02.2022).

REFERENCES

1. Sandu S., Ciocanel B. Impact of R&D and Innovation on high-tech export. *Procedia Economics and Finance*. 2014. № 15. P. 80–90.
2. Eurostat indicators on High-tech industry and Knowledge – intensive services Annex 5 – High-tech aggregation by SITC Rev.4. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/htec_esms_an5.pdf .
3. Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diyal'nist' : Zakon Ukrayiny vid 26.11.2015 r. № 848-19. *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*. 2016. № 2. S. 19.
4. Pytannya Tsentriv kolektyvnoho korystuvannya naukovym obladdnanniam : proyekt Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrayiny. URL: <https://mon.gov.ua>.
5. Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrany “Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diyal'nist' : proyekt Zakonu Ukrayiny. URL: <https://mon.gov.ua>.